ZAMAN 5 ŞUBAT 2005 CUMARTESİ SAYI: 113 ZAMAN'LA BİRLİKTE SATILIR

ailem

ÇOCUKLAR TELEVİZYONUN ESİRİ!

İÇİNDEKİLER

Zandan çok sakının ■ 4

Hem gönüllerin, hem de iklimlerin fatihiydiler ■ 6

Evliliğimiz ■ 8

Kumar ■ 9

Bir Teklif: Dostluk ■ 10

Çocuğunuza hep yetişkin gibi davranmayın ■ 14

ÖZEL DOSYA: Çocuklarımızı TV'ye emanet etmeleyim ■ 16

Amerikan çocukları şiddet-kolik ■ 22

Dr. Can sizlerle ■ 28

TEST ■ 31

İçinize sinmeyen nedir?

Yer Şişli Etfal Hastanesi, 7. kat. Gördüğü yoğun ilaç tedavisiyle yorgun düşmüş. Bir kolunda serum takılı. Gelen ziyaretçiler ona "acil şifalar" diliyor. Oğlu gelenlerden birine babasının abdest alıp alamayacağını, namazı nasıl kılması gerektiğini soruyor. Gözleri nemli Ahmet Amca'ya abdest alamıyorsa teyemmüm edebileceği, oturamıyorsa yatarak namaz kılabileceği söyleniyor. Ama kimse bunun nasıl yapıldığını bizzat tecrübe etmediğinden bu durumun yadırgandığı hissediliyor. Ahmet Amca ise hasta yatağına iki damla yaş döküyor; "Ben şimdiye kadar namazımı oturarak bile kılmadım." diyor ve ekliyor; "İçime sindiremiyorum bunu."

Yattığı yerden namaz kılmanın ona çok ağır geldiği anlaşılıyordu. "İçime sindiremiyorum." dediği namazı yatarak kılmak, belki de teyemmümle kılmaktı. Belki diliyle söylemiyordu; ama gözlerinden süzülen yaşlarla oradakilere "Siz siz olun sağlığınız yerindeyken namazın hakkını verin." demek istiyordu. Oğlu Tuncay Bey, babasını soranlara, "Sadece dua, sadece dua. Başka bir şeye ihtiyacımız yok." diyordu.

***

"Hayır daha ben gencim" diye düşünüyor, yaşını ağzına bile almıyordu. Kendisini yirmili yaşlardaki gibi hissediyordu. Çevresinde gördüğü liseli gençlerle arkadaşlık edip, onların sohbetlerine katılabileceğine inanıyordu. Devamlı spor elbiseler giyiyor, yaşını göstermeyecek şeylere meylediyordu. Bu düşüncelerin ardından beynine şu fikirler akın ediyordu: "Daha gencim, nasıl olsa şu anda yapılacak şeyleri tehir edebilirim."

Halbuki yaşı otuzu geçmişti. Belki siması yaşını göstermiyordu; ama hâl ve hareketleri de yaşının gereğini temsil etmiyordu. Sanki çocukluktan kurtulamamış bir ergen gibiydi. Olgunluk, anlayış, seviye, karakter, huy, bakış açısı oturmamıştı onda. Geriye dönüp baktığında gençliğinden geriye hatırlayabildiği çok az şeylerin olduğunu görüyordu. Ama bundan ders de almıyor, yaşadığı "an"ın önemini kavrayamıyor, gençlik hülyalarıyla otuzlu yaşlarını da heba ediyordu. Kırklı yaşlarına geldiğinde artık gençlik uzak bir hayal olacağından otuzlu yaşlardaki insanlar gibi davranmaya mı başlayacak dersiniz?

Kim bilir, belki!.. Hayatı hep geçmişte yaşayan, olamayacağı bir halde kendini kandıran, elindekileri de kaybeden biri olmamak gerekirdi, değil mi?

***

Kimi insan ömür boyu oturarak namaz kılmadığını düşünür ve imayla namaz kılmayı içine sindiremez. Kimi de "Bak ben gençler gibi giyiniyor, onlar gibi konuşuyor, onlar gibi davranıyorum." diyerek yaşının olgunluğunu gösteremez ve saçındaki bir iki ak teli içine sindiremez. Halbuki içinize sinmeyen yapageldiğiniz güzellikleri yapamamak olsun. İçinize sinmeyen haksızlıklar olsun.

Serhat Şeftali | s.seftali@zaman.com.tr

ZAMAN ailem

5 ŞUBAT 2005 CUMARTESİ SAYI: 113

Feza Gazetecilik A.Ş. Adına İmtiyaz	Sahibi
Genel Yayın Müdürü	Ekrem Dumanlı
Yayın Danışmanı	Hamdullah Öztürk
Yayın Editörleri	Serhat Şeftali Mustafa Aydın Şemsinur B. Özdemir
Katkıda Bulunanlar	Ali Demirel Ali Budak Osman Karyağdı
Tasarım	Mehmet Şimşek
Kapak	Osman Turhan
Sorumlu Müdür	Yakup Akalın
Reklam Koordinatörü	Yakup Şimşek

Çobançeşme Mh. Kalender Sk. No:21. 34530 Yenibosna-İstanbul
Tel: 0212 639 34 50 (pbx) www.zaman.com.tr
Baskı: Feza Gazetecilik AŞ Tesisleri

http://www.zaman.com.tr/ailem
Öneri ve teklifleriniz için: ailem@zaman.com.tr

أَحْبِبْ حَبِيبَكَ هَوْنًا مَا عَسَى أَنْ يَكُونَ بَغِيضَكَ يَوْمًا مَا وَأَبْغِضْ بَغِيضَكَ
هَوْنًا مَا عَسَى أَنْ يَكُونَ حَبِيبَكَ يَوْمًا مَا

Ahbib habîbeke hevnen mâ asâ en yekûne bağîdake yevmen mâ ve ebğıd bağîdake hevnen mâ asâ en yekûne habîbeke yevmen mâ.

Sevdiğin kişiyi bir dereceye kadar sev. Belki bir gün hasmın olabilir. Buğz ettiğin kişiye de bir dereceye kadar buğz et. Belki bir gün dostun olabilir.

Ebû Hureyre ve günahkâr kadın

Ebû Hüreyre (ra) anlatıyor: "Kadının biri yanıma geldi ve, "B e n i m de tövbe etmem mümkün mü? Ben zinâ ettim, zinâ mahsûlü çocuğumu da öldürdüm, dedi. "Hayır, senin tövben kabul edilmez." dedim. Kadın kalktı, ah vah ederek "Vah başıma gelenlere! Bu güzellik ateşte yakılmak için mi yaratılmış?" diyerek gitti.

Ertesi gün Resûlullah ile birlikte sabah namazını kıldıktan sonra durumu kendisine anlattım. Resûli Ekrem: "Ne fenâ söylemişsin! Sen Allah'ın: 'Onlar, Allah'la beraber başka bir tanrıya yalvarmazlar. Allah'ın muhterem kıldığı bir canı haksız yere öldürmezler. Zina etmezler. Kim de bunları yaparsa günahının cezasını bulur. Kıyamette, o büyük duruşma gününde onun cezası katmerli olur ve azapta, zillet içinde ebedî kalır. Ancak şu var ki dönüş yapıp iman edenler güzel ve makbul işler işleyenler bundan müstesnadır. Allah onların kötülüklerini iyiliklere, günahlarını sevaplara çevirir. Çünkü Allah gafurdur, rahîmdir (çok affedicidir, merhamet ve ihsanı boldur).' (Furkan: 68-70) âyetlerini okumuyor musun?" dedi.

Ben hemen kadını çağırıp kendisine bu âyetleri okudum. Kadın hemen secdeye kapandı ve: "Benim için çıkış (kurtuluş) kapısı açan Allah'a hamd olsun, dedi." (İbn Ebî Hâtim)

Anneye hürmet etmek

"Rüya tabir etme ilmi ile ve Efendimiz'den rivayet edilen hadislerin sened kısımlarıyla ilgili yeri doldurulamayacak bir alim olan Muhammed b. Sîrîn Hazretleri dinî emirlerde karşısına çıkan iki durumdan en güvenilir olanıyla amel ederdi." Bir gün yer, bir gün oruç tutardı. Gün gelir sabah kahvaltı yapar, akşam bir şey yemez, sonra sahur yemeği yiyip yarınki günün orucunu böylece tutardı. Gece namazda hazin hazin ağlar, sineleri dağlardı. Yanında ölümden bahsedildiği zaman kaskatı kesilir ve bütün azaları hareketsizleşir, yerinde kalakalırdı. Allah'a müteveccih bulunuyordu. Annesine çok hürmet gösterir, ona bir şey söylemesi gerektiği zaman, hürmetinden yüksek sesle konuşmaz, işaretle anlaşırdı. Bir gün birisi İbn-i Sîrîn'e uğramış, İbn-i Sîrîn'i annesinin yanında süklüm büklüm görmüştü. Ona, "Bir hastalığın mı var?" dedi. Orada bulunanlar: "Hayır o, annesinin yanında hep böyle durur." dediler.

Misafir kişi, "gideceği" yeri düşünmeli. Ara konaklara takılıp kalmamalı. Nasıl ki bir gün bu evden, bu kasabadan ve bu şehirden çıkacağız, aynı şekilde bu dünyadan da ayrılacağız.

Görevimizi yapıyor muyuz?

Allah (cc) Kur'an'da kendi isim ve sıfatlarının kainattaki tecelliyatını hakir görüp reddedenlere (kâfir) yakıcı bir ateş hazırladığını, onların o ateşin içinde devamlı kalacak ve kendilerini koruyan veya yardımcı olan kimse bulamayacaklarını bildiriyor. (Yunus Sûresi, 51-52-53) Bu meselenin günümüz Müslüman'ını ilgilendiren tarafı ise "keşke" ile ilgilidir:

"Yüzleri ateşte gâh bu yana, gâh öbür yana çevirileceği gün: 'Ah! Ah ne olurdu! Keşke Allah'a itaat etseydik, keşke Peygambere itaat etseydik! Ey ulu Rabb'imiz! Sözün doğrusu, biz önderlerimizin ve büyüklerimizin dediklerine uyduk, ama onlar bizi yoldan saptırdılar. Ey ulu Rabb'imiz! Onlara azabın katmerlisini ver, en dehşetli lânetle lânet et onlara!' derler." (Ahzab, 33/64-68)

Eğer sözümüzün ve tavırlarımızın kendilerini iyi yola sokacağı insanlar varsa, unutmayalım ki onlara karşı sorumluyuz ve bu insanlar Allah'ı tanıma nimetinden mahrum olarak ahirete göçerlerse onları yakacak olan ateş bizi de yakacak demektir.

Bir gün kardeşinin oğlu Muhammed bin Sûkâ Hazretleri'ne bir sual sordu. Hazret ağlamaya başladı. Yeğeni, "Cevap vermeyecek misiniz?" deyince, o da: "Ey kardeşimin oğlu, sualin cevabından âciz olduğum için değil, bu konuyu bugüne kadar sana öğretmediğim için ağlıyorum." buyurdu.

Allah'ın içimizi vazife şuuruyla doldurması için dua edelim.

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي عَافَانِي مِمَّا ابْتَلاَكَ بِهِ وَفَضَّلَنِي عَلَى كَثِيرٍ مِمَّنْ خَلَقَ تَفْضِيلاً

Elhamdülillahillezi âfâni mimmâ'b-telâke bihi ve faddalenî alâ kesîrin mimmen **h**alaka tafdîlen.

Bela ve musibete maruz kalmış kişi görüldüğünde okunacak dua:
Senin başına gelen musibeti benden uzaklaştırıp beni sıhhat ve afiyette kılan ve yarattığı mahlukatın pek çoğuna beni insan olarak üstün kılan Allah'a sonsuz hamd ü senâlar olsun.

Zandan çok sakının

Zannın (sanmak, tahmin) çeşitleri vardır. Hüsn-ü zan kısmı makbul olup müminin Allah, Resulü, müminler ve aksine sebep olmadıkça bütün insanlar hakkında bu zannı beslemesi gerekir. Günah olan kısım ise insanlar hakkında haksız yere suizan besleyip onlar hakkında iyi tarafa değil de kötü tarafa yorumlar yapmaktır. Tecessüs, insanların gizli hallerini araştırmak, keza onların gıybetini yapmak da bu âyetle şiddetle yasaklanmıştır. Gizli halleri araştırmak fertlere olduğu gibi idari mevkide olanlara da caiz değildir ve bu hak sınırlandırılmıştır. Cenab-ı Hak, Kur'an'ında mü'minleri şöyle ikaz ediyor:

"Ey iman edenler, zandan çok sakının! Çünkü zanların bir kısmı günahtır. Birbirinizin gizli hallerini araştırmayın. Kiminiz kiminizi gıybet etmesin. Hiç sizden biriniz ölmüş kardeşinin cesedini dişlemekten hoşlanır mı? İşte bundan hemen tiksindiniz! Öyleyse Allah'ın azabından korkun da bu çirkin işten kendinizi koruyun. Allah tevvabdır, rahîmdir (tövbeleri kabul eder, merhamet ve ihsanı boldur)." (Hucurat, 49/12)

Müminler kardeştir

"Müminler sadece kardeştirler. O halde ihtilaf eden kardeşlerinizin arasını düzeltin. Allah'a karşı gelmekten sakının ki O'nun merhametine nail olasınız." (Hucurat, 49/10)

Bu âyet, dünyanın neresinde olursa olsun müminleri kardeş olarak ilan etmektedir. Ashabdan Cerir b. Abdullah, Hz. Peygamberin, kendisinden şu üç şeyi yapmak üzere biat istediğini bildirir: "Namaz, zekât ve bütün Müslümanların hayrını isteme (nasihat)." Hadiste Müslüman'a kötü söz söylemek fâsıklık, onunla savaşmak ise küfür sayılmıştır. Başka bir hadiste de şöyle buyrulur: "Müslüman Müslüman'ın kardeşidir; ona zulmetmez, onu desteğinden mahrum bırakmaz. Bir kimse için Müslüman kardeşini hakir görmek kadar büyük bir kötülük yoktur."

FOTOĞRAF: AP

"Müslüman Müslüman'ın kardeşidir; onu desteğinden mahrum bırakmaz.”

Gerçek fetih sevdalısı, dış dünyanın hakkını vererek orada başarıdan başarıya koşmalı; ancak iç dünyasını da ihmal etmemelidir.

■ ALİ DEMİREL

Hem gönüllerin hem de iklimlerin fatihiydiler

Yavuz Sultan Selim, her gece dini eserler okuyan, tefekkür ve zikri elden bırakmayan bir sultandı.

"İki göz vardır ki, cehennem ateşi onlara dokunmaz. Bunlardan birincisi Allah korkusundan, O'na saygıdan dolayı ağlayan göz, diğeri ise memleketine, iffetine, namusuna, dinine, diyanetine yapılacak saldırıları gözetlemek için Allah yolunda nöbet tutan gözdür." (Tirmizi, Fezailu'l-Cihad, 12) buyurarak iki göz sahibinden bahseder Allah Rasulü.

Bu hadisi çoğumuz okumuşuzdur. Hatta bir kısmımız ezbere bile biliyoruzdur. Ancak hiç düşündünüz mü acaba birbirine zıt gibi gözüken, birisi sınır bekleyen diğeri ise ağlayan göz Nebiler Nebisi'nin mübarek bir kelamı içerisinde nasıl yan yana getirilmiştir? Bu iki göz arasında nasıl bir münasebet vardır?

Sınırda nöbet bekleyen, dışa karşı mücadelesini yapan, o mevzuda maddeten mukavemet eden kişi, dışın fethini yapmasına mukabil, gözlerinin yaşlarını ceyhun eden kişi ise iç fethinin havasını dillendiriyor ve iç heyecanlarını yaşıyor demektir. Allah Rasulü bu hadis-i şerifiyle tek cümle halinde iç ve dışın fethini anlatarak bize gerçek fatihin en temel vasıflarını anlatmaktadır. Gerçek fatih, dış dünyanın hakkını vererek orada başarıdan başarıya koşmalı; ama iç dünyasını da ihmal etmemelidir. Şanlı tarihimiz hem iç hem de dışın fethini gerçekleştirmiş fatihlerle doludur. İsterseniz bir misal verelim.

Bu kaftanı öldüğümde tabutuma sarın!

Bir gün Yavuz Sultan Selim'i hocası Şeyhülislam Zenbilli ile yürürken görürüz. Bu sırada Zenbilli'nin atının ayağından çıkan bir çamur, Yavuz'un kaftanına sıçrayıverir. Yavuz da bunu hisseder. Zenbilli, esasen Yavuz'a karşı bel bükmeyip boyun kırmayacak bir insandır. Ama yine de bu celal sahibi hükümdara karşı biraz ürker ve irkilir. Ona teselli vermek için büyük hünkar döner ve yanındaki nedimine seslenerek şöyle der:

Onlar, dış ve iç fetihlerini yaparak hem bu dünyalarını hem de - inşallah- öte dünyalarını kazandılar.

- Nedimim! Ben sırtımda şu anda hocamın atının ayağından çıkan çamuru taşıyan kaftanı taşıyorum! Size vasiyetim şudur ki, vefat ettiğim zaman, mukaddes bir bayrak gibi bunu tabutuma sarın ve bu kaftan ile beni Allah'ın huzuruna götürün. Hayatının hitame erdiği anda Yavuz'un bu vasiyeti yerine getirilir. İşte dış fethini Mercidabık ve Ridaniye savaşlarıyla yapan Yavuz, bu noktada bizlere sadece dışın değil aynı zamanda için de fatihi olduğunu gösterir.

Tarık! Dün bir köle idin...

Başka destansı bir misal daha verelim. Endülüs'e ilk giren keşif kolu kumandanı olan Tarık b. Ziyad, tarihlerin bize verdiği malumata göre beş bin kişi ile kendisinden yirmi kat daha fazla olan düşmanın karşısına çıkmış ve geriye dönmemek için de geldiği gemileri batırmıştır. Daha sonra askerlerini karşısına alan Tarık onlara şöyle seslenmiştir: "Askerlerim! Önünüzde derya gibi bir düşman, arkanızda düşman gibi bir derya var. Ya kaçacak, arkadan vurulacak ve zelilâne öleceksiniz veya savaşarak muzaffer olacak ve Allah'a kavuşacaksınız." Bu engin coşkunlukla düşman saflarına saldıran Tarık ve ordusu düşmanı mağlup eder.

Bu şekilde Tarık bir dış fetih yapmıştır. Endülüs fethedilmiş, sekiz asır insanlık tarihine nur ve feyiz bahşedecek medreselerin, mekteplerin ve kültür ocaklarının temeli atılmıştır. Buralarda yetişen ilim adamlarının yaydığı ışık tüm dünyayı aydınlatmıştır. Bu, dışa karşı büyük bir fetihtir. Tarık bununla yetinmeyerek iç fethini de yapacaktır. Neden sonra o, Toleytola'da kralın hazinelerinin bulunduğu daireye iner. Orada altınların, elmasların, gümüşlerin üzerine basıp onları hor hakir görerek, tarihe mal olan şu büyük sözünü söyler:

"Tarık! Dün boynu tasmalı bir köle idin; Allah seni hürriyete kavuşturdu. Sonra bir kumandan oldun. Bugün, Endülüs'ü fethetmiş ve kralın sarayında bulunuyorsun. Unutma, yarın da toprak olup Allah'ın huzurunda olacaksın!"

Örnekleri çoğaltmak elbette mümkündür. Onlar, bu şekilde dış ve iç fetihlerini yaparak hem bu dünyalarını hem de -inşallah- öte dünyalarını kazanmışlardır. Bizler de tıpkı bir ağaç gibi bir yandan semalara doğru yükselirken, diğer yandan da derinliklere doğru kök salarak iç ve dışın fatihleri olmalıyız.

Yasemin Yalçın Aktosun
Danışman Psikolog y.aktosun@zaman.com.tr

Eşiniz;
çocuğunuzla ilişkinizi kıskanabilir

'Gerçekten böyle bir şey olabilir mi acaba?' diye düşünmüşünüzdür belki. Evet gerçekten de eşiniz çocuğunuzla aranızdaki ilişkiyi kıskanabilir. Aslında ağırlıklı olarak eve gelen o yeni minik birey ev içindeki coşkuyu artırır, hatta çoğu zaman eşler arası muhabbeti kamçılar. Ancak zaman zaman ebeveynlerin yanlış tutumlarından dolayı kıskançlık sorunu baş gösterebilir! Peki niçin?

- Ev içinde rollerin sağlıklı bir biçimde kullanılamaması. Bireylerin anne- baba olduktan sonra eş olma rollerini unutmaları ve önceliği her zaman çocuğa vermeleri ile diğer eş ihmal edilebilmektedir.
- Çocuktan dolayı bireyin eşine hoş olmayan cümleler sarf etmesi, onu suçlaması veya çocuk sebepli çok sık tartışma başlatması.
- Çocuk bahane edilerek eşin bazı isteklerine cevap verilmemesi.
- Eşe zaman ayırma gayreti gösterilmemesi.
- Ev içinde eşlerin birbirlerine sürekli, "annecim, annemiz, babacım, babamız" ifadeleriyle seslenmeleri.
- Eşlerin birbirlerine sevgi noktasında çok fazla güvenememeleri.

Evet yukarıda vurgulamış bulunduğum sebeplerden dolayı eşiniz çocuğunuzla aranızdaki ilişkiyi kıskanabilir. Ebeveyn olmadan önceki ortamı arar ve eşinin eski yaklaşımlarını özler. Çocuğunun kendisine yöneltilecek ilgiyi azalttığını düşünür. Bu ebeveynlik rolünü bile etkileyebilir. Kimi zaman da birey eşinden arzu ettiği sevgi ve ilgiyi görememiş, fakat çocuğunun olması sonucunda eşinin sevgi ve ilgisini gösterebildiğini görmüş olabilir. Bu durum genellikle daha yıkıcıdır. Bireyin eşi tarafından önemsenmediğini hissetmesine neden olur. Kesinlikle hassas davranılması gereken bir konudur bu. Aksi takdirde ev içinde huzur bozulabileceği gibi bireylerin gerek eş olma rolleri ve gerekse ebeveyn olma rolleri zedelenir Bu konuda yapılması gereken ise bireylerin her ne olursa olsun eş olmayı unutmamalarıdır. Gerek birbirlerine hitap ederken, gerek birbirlerine isteklerini arz ederken, eş olma saygınlığını yitirmemeli, birbirlerine karşı olan tutumlarında muhabbetli ve samimi olmalıdırlar. Çocuğun maddi-manevi ihtiyaçları ihmal edilmemelidir. Ancak öncelik sürekli olarak çocuğa verilmemelidir. Ayrıca asla çocuktan dolayı tartışma başlatılmamalı ve eşler birbirlerini kırmamalıdır.

Unutmayın, bebekler masumiyetleri ve safiyetleri ile evin huzurunu artırabilme yetisi ile evimize gönderilmiş enfes varlıklardır. Onları tartışma vesilesi yapan bizim hatalı tutumlarımızdır.

Bütün şans oyunları başlangıçta eğlenmek için "şaka" niyetine oynanır. Sonra iş hiç de düşünülmeyen boyutlara varır. Kazanılan ve kaybedilen parada kul hakkı vardır.

MEHMET AYDIN

Kumar ve piyangoculuk toplumu kemiriyor

Kumar yüzünden nice aileler sönmüş, nice servetler yok olup gitmiştir. Geride kalan çocuklar perişan olmuş, sağlık, afiyet ve huzur yerini bunalımlar, çeşitli bağımlılıklara bırakmıştır. "Bir kereden bir şey olmaz" diye başlayan her günah gibi kumar da oynayanı kısa sürede bağımlı daha sonra da bir müflis haline getirmektedir. Kaybettiğini zorla geri almak için işlenen cinayetler, kaybedileni telafi etmek için yapılan hırsızlıklar, düşülen kötü yollar ise bu işin cabasıdır.

◆ Kumar, insana Yaratıcı'sını unutturan, ibadetten alıkoyan, tembelliğe sürükleyen, insanlar arasına düşmanlık saçan bir yoldur.

◆ Kul haklarının ihlali olan kumarın özendirilmesi toplumun temel yapısını giderek çökertmektedir.

◆ Geceler boyu kumar masalarından ayrılamayan, rüyalarında bile sayıklayan insanlar bu yolda sıhhatlerini, servetlerini, ahlâklarını ve vakitlerini kaybederek giderek insanlıktan uzaklaşmaktadırlar.

◆ Kumarda kazanılan ve kaybedilen her kuruşta yetimin, yoksulun, çaresizin, zorda kalmışın, hastaların hakları vardır. Kazanılan kesinlikle haramdır ve hayır işlerinde kullanılması kesinlikle mümkün değildir. Çünkü çok bilindiği gibi hela süpürgesiyle cami temizlemek mümkün değildir!

◆ Piyangoculuk ve bir anda zengin olmak duygusu zenginlere karşı haset duygusunu da tahrik ettiğinden kişinin haline razı olabilmesi giderek imkansızlaşır. Her günahta olduğu gibi kumar da beraberinde içki, hırs, hırsızlık, yalan, cinayet, zina gibi günahları getirir.

Zar, oyun kâğıtları, piyango, toto, loto, müşterek bahis , iddia gibi her türlü oyun kumar kapsamındadır.

Salih Yusufoğlu
s.yusufoğlu@zaman.com.tr

Mektup adresi: Ailem Dergisi (Salih Yusufoğlu) Çobançeşme Mh. Kalender Sk. No: 21 34196 Y.Bosna/İST.

ÖNEMLİ NOT: Sevgili dostlar, yeni hediyeli teklifimiz başlayacağından dolayı 'dost ve arkadaş'la ilgili mektup gönderilmemesini rica ediyoruz. Önümüzdeki birkaç sayıda mektupları yayınlamaya devam edeceğiz.

Hayallerimiz gerçek oldu

Sevgili dostlar! Gönderdiğiniz mektuplarınızla insanlara umut verdiniz. Gerçek dostlukların hiçbir zaman yok olmayacağını gösterdiniz. Bütün dostlarımıza kucak dolusu teşekkür ederek derlediğimiz bir demet mektubu yayınlıyoruz.

Arkadaşım Nilgün Tekin ile üniversite 2. sınıfta tanıştım ve hep aynı ortamı paylaştık. Son sınıfta artık ayrılık vaktinin geldiği düşüncesi bizi üzüyordu, birbirimizi o kadar çok seviyorduk ki, üniversiteden sonra da birlikte olmak istiyorduk. Bir gün bir çay sohbetinde, hayal kurmaya başlamıştık beraber: "Düşünsene, okuldan sonra aynı yerde çalışmak nasip oluyor ikimize ve biz tekrar aynı evde kalıyormuşuz. Evimiz de hem denizi görüyormuş hem de yemyeşil bir ortamdaymış (arkadaşım denizi çok sever, ben de yeşili). Gittiğimiz yerde yeni, hayırlı, güzel başlangıçlara vesile olmak adına o ortama ilk giden, tohumları atan ikimiz olacakmışız ve bundan sonra orada yapılan bütün güzelliklerden hissedar olacakmışız."

Buna benzer hayallerimizi masumane dillendirmemizin üzerinden birkaç ay geçmişti ki, Nilgün ile bana Norveç'te çalışma ve hizmet etme gibi çok kutlu bir teklif geldi. Gerçek dostluğumuzun ve samimiyetimizin ilk meyvesini almıştık. Daha sonra öğrendik ki Norveç'e daha önce, güzellikleri anlatma ve hizmet etmek gayesiyle hiçbir bayan gitmemiş. Bu, bizim için ayrı bir güzellikti. İnşaallah kışta gidip tohum atacaktık. Nihayet Rabb'imiz bize oralara ulaşmayı nasip etti. Kalacağımız eve geldiğimizde ne görelim; evin bir tarafı alabildiğine orman, bir tarafı ise alabildiğine deniz. Kalbinin tertemiz olduğuna inandığım dostumun ihlaslı bir duası ve niyetiyle Rabb'im bizlere çok güzel hizmetler ettirdi. Şu an arkadaşımla farklı ortamlardayız; ama yüreğimiz bir atıyor. Allah'a binlerce şükürler olsun ki, bana harika bir dost nasip etti. Şunu çok iyi anladım ki, Allah rızası için çalışan eden kudsilerin hem duaları hem de hayalleri kıymetlidir. **Seyda Turhan, Aksaray**

Bir dostum vardı, iyi ki de vardı...

Yıllar önceydi. Lise yıllarımda Ahmet isminde bir arkadaşım vardı, iyi ki de vardı. Beni önce Risale-i Nur'larla tanıştırdı. Sonra da onu okuyan ve en güzel şekilde yaşayan insanlarla. Hayatımın sırat-ı müstakim çizgisine gelmesinde en değerli öneme sahip olan sevgili arkadaşım, Allah (cc) senden ebeden razı olsun. Sen vesile olmasaydın, şimdi kim bilir hangi rüzgarda savrulacaktım. Bir arkadaşım vardı yıllar önce, iyi ki de vardı. Ne çok ihtiyacımız var bu güzel insanlara. **Mehmet Yıldırım, İzmir**

Dostum, bana paylaşmayı öğretti

Arkadaşım Arzu kendisi için önemli olan birtakım eşyalarını hep dostlarına hediye ederdi. Bu bazen bir bileklik, yüzük, değerli bir resim veya şu an elimde tuttuğum iki küçük çakıl taşı olurdu. Ben bundan çok memnun olduğum halde bir anlam veremezdim. Çünkü ben önem verdiğim eşyalarımın her zaman yanımda olması gerektiğini düşünüyordum; ama sonraları fark ettim ki arkadaşım çeşitli eşyalarını dostlarına hediye edip paylaşırken her zaman hatırlanmak istiyormuş. Ondan bir parçanın dostlarında bulunması onlara ne kadar değer verdiğini gösteriyordu. Artık ben de Arzu sayesinde eşyalarımı dostlarımla daha rahat paylaşabiliyor ve onlara değerinden daha fazla değer yükleyebiliyorum. Teşekkürler sevgili dostum, bana harika bir davranış kazandırdığın için. **Z. Özyazıcı, İstanbul**

Bana yalnızlığı hissettirmediler

Eşim yurtdışındaydı. Bir gece saat 22.30 civarlarındaydı ki, 1,5 yaşındaki oğlum çok rahatsızlanmıştı. Acilen hastaneye gitmemiz gerekiyordu. Bu sıkıntılı zamanımda sevgili Aysun abla ve eşi bizi hastaneye götürdüler ve saatlerce yanımızdan hiç ayrılmadılar. Hastaneden döndüğümüzde gece acil bir şey olursa saat kaç olursa olsun arayabileceğimi söylediler. Bunu teklif etmeleri bile çok güzeldi. Aysun ablama, sıkıntılı zamanlarımda hep yanımda olduğu için, gurbette olmanın sıkıntısını, ezikliğini, garipliğini bana hissettirmediği için ve yaptıklarını hiçbir karşılık beklemeden yaptığı için en içten teşekkürlerimi sunuyorum. Allah senden ve ailenden ebeden razı olsun. **Ümmühan Canan, Gebze, Kocaeli**

Beni benden daha fazla düşünen dostum

Bir buçuk yıldır namaz kılıyorum. Benim için çok değerli olan bir arkadaşımın vesilesiyle başladım. Kendisi namaz kılıyordu ve bazen bana da tavsiye ediyordu; fakat hiç baskı yapmadan, sevgiyle. Arkadaşım çok büyük bir sabır gösterdi bana karşı. Onunla her konuşmamızda içimde bir şeylerin kıpırdadığını hissediyordum. Bıkmadan usanmadan bana dinimizin güzelliklerini anlattı. Bir gün yine sohbet esnasında şu sözler döküldü dudaklarından arkadaşımın: “Sevgili dostum, seni çok seviyorum ve bu dünyada olduğu gibi ahirette de seninle birlikte olmak istiyorum. Ümit ediyorum ki namazımız bizi cennete götürür. Gel sen de bu güzel ibadeti aksatma; namaza başla. Eğer Rabb’im ibadetlerimizi kabul ederse seninle cennette birlikte oluruz.” Bu samimiyet dolu ifadeler içimde volkanlar koparmıştı. Başka biri benim ahiretimi benden daha çok düşünüyordu. Anladım ki bu dünya sınanma yeriydi. Ahiretin, niye yaratıldığımın farkına vardım. Bana bu kadar sabır göstererek anlatmaya çalıştıkları için Allah (cc), ondan binlerce kere razı olsun. İnşallah Efendimiz’in (sas) komşusu olur, onunla aynı sofraya oturur. O benim iki dünyamı da kurtardı. Şimdi sıra bende, ondan öğrendiklerimle ben de başkalarına vesile olurum, insanlara hizmetler ederim inşallah. **M.E., Aydın**

Ona borcum varken bile borçlarımı ödememde yardımcı oldu

Dostum Ayfer ile üç-dört yıl önce tanıştım. Onu tanıyana kadar gerçekten menfaatsiz bir dostlukla karşılaşmamıştım. O ne kadar imkansızlıklar içinde olursa olsun eğer ki ben (veya bir başkası) zordaysam, dostuma ihtiyacım varsa hiçbir şeyi düşünmeden hemen yanımda olur. Hastanede, çarşıda, bakkalda nerede olursa olsun darda bir insan görsün bütün çevresini alarma geçirir ve onunla uğraşır. Bir gün ev alacaktık. Bir miktar paraya ihtiyacımız vardı. Sevgili Ayfer, ben istemeden buldu buluşturdu ve ihtiyacımız olan parayı bana getirdi. Daha sonraları borçlarımı ödemede oldukça gecikmiştim ve mahcubiyet içindeydim.. Dostum bunu öğrenince, "Borcunu ödemende sana yardımcı olabilir miyim?" dedi. Bu destek cümlesi beni o kadar etkilemişti ki, ne diyeceğimi şaşırmıştım. Zaten kendisine borcum var, o durumda bile diğer borçlarımı ödememde hâlâ yardımcı olmaya çalışıyor. Efendimiz (sas), "Sevdiklerinize, dostlarınıza onları sevdiğinizi söyleyin." buyuruyor. Sevgili Ayfer'im seni Allah için çok seviyorum, iyi ki varsın ve benim dostumsun. Rabb'im herkese senin gibi gerçek bir dost nasip etsin.. **E.N., İstanbul**

Dostum bana vefayı öğretti

Geçen sene kalbimde çok ciddi bir rahatsızlık olduğunu öğrendim ve acilen ameliyat olmam gerekiyordu. Bu yüzden Konya'dan Ankara'ya gittim. O sırada arkadaşım Fatma ile aramızda bir sorun olmuştu. Benimle ilgili bu durumdan onun haberi yok sanıyordum; ama o aramızda problem varken dahi ailemi arayıp durumumu öğrenmiş. Ameliyata girmeden yaklaşık 20 dakika önce onu karşımda görünce adeta şoke olmuş ve ağlamaya başlamıştım. Çünkü böyle bir vefa duygusu beni çok etkilemişti. Ameliyattan sonra odama çıktığımda, her tarafın en sevdiğim çiçek olan kırmızı güllerle ve üzerinde 'seni çok seviyorum' yazılı kocaman yastıklarla donanmış olduğunu görünce onun değerini bir kez daha anladım. Ve o günden sonra dostumla daha bir samimi olduk. Bana dostun ve vefanın ne demek olduğunu öğreten gerçek dostum, Allah senden binlerce kere razı olsun ve herkese böyle bir dost nasip etsin... **Rumuz: Dost, Konya**

Kötü gün dostu sevgili dostum: Esma

Benim, iyi günümde olamasa da kötü günümde dibimde bitiveren bir arkadaşım var. Kâh her gün görüştüğüm, kâh aylarca konuşamayıp bir telefonla kaldığımız yerde devam ettiğim... Bundan 3 yıl kadar önce, şimdi eşim olan insanla sıkıntılı bir dönem geçiriyordum. Belki yalnız yaşamam da sıkıntımı iyice artırıyordu. Sevgili arkadaşımı arayıp, çok kötü durumda olduğumu ve müstakbel eşimle aramızdaki sıkıntıları anlattım. "Tamam senin yanına geliyorum" dedi, fakat ben istemedim. Çünkü üniversite öğrencisiydi ve finallerine çok az bir zaman kalmıştı. Konuşmamız cuma gecesi olmuştu. Arkadaşım Esma beni arayarak yolda olduğunu söyledi. Biricik dostum bir sözümle, finallerinin ortasında Ankara'dan İstanbul'a geliyordu. Geldi, iki gün boyunca beni teskin etti, çok hoş vakitler yaşattı ve gitti. Sıkıntılı günlerimde beni yalnız bırakmayan sevgili Esma'm, Rabb'im de zor zamanlarında senin yanında olsun. **Ü.B., İstanbul**

Dualarıyla bana huzur veren bir 'dua dostum' var

Benim, sürekli değişken hallerimi ve yerli yersiz sıkıntılarımı idare eden, sorunlarımı, beni tatmin edecek şekilde konuşarak hafifleten, sayısız jestler yapan Ayşe isminde candan bir arkadaşım var. Sevgili ablam ve dostumu, bana yaptığı harikalıklardan dolayı çok seviyorum; fakat en çok sevdiğim yönü ise; dostumun bana sürekli dua etmesidir. Onun bana dua ettiğini bilmek müthiş bir haz, güven ve huzur veriyor. İnanıyorum ki dostumun yaptığı dualar beni birçok sıkıntıdan kurtarıyor. Ben de dostuma binler dua ediyorum; Rabb'im sana hayırlı, huzurlu ve sağlıklı bir ömür nasip etsin ve senden razı olsun. **Demet Karataş, Hollanda**

Komşuluğun güzel bir örneği

O gün annemin 5. ölüm yıldönümüydü. Çocuğum çok hastaydı bunun yanı sıra kayınpederim de bizde kalıyor ve onun da ilgiye ihtiyacı vardı. 30 Aralık 2004 günü öğleden sonra annemin ruhuna Yasin-i Şerif okutmak istiyordum; ama yoğunluk ve sıkıntılardan bir türlü hazırlık yapamamıştım. Ben okulda iken komşularım program için çeşitli ikramlar hazırlayıp beni bekliyorlarmış. Bu manzarayı görünce o kadar mutlu oldum ki anlatamam. Sevgili anneme, Allah rahmet eylesin kabri nurlarla dolsun, mekanı cennet olsun. Komşularımın yaptığı bu harika davranış karşısında ne kadar şanslı bir kul olduğumu hatırladım ve Rabb'ime şükrettim. Bana bu yardımı yapan komşularımdan Allah razı olsun, komşuluğun can çekiştiği bu günlerde çok güzel bir örnek sergilediler. Allah herkese böyle komşular nasip etsin. **N. Erikçi, Denizli**

Zaman aboneliği bana en güzel sürpriz oldu

Bir gün bana bir mektup geldi, Zaman gazetesi'ne abone olduğum yazıyordu, çok şaşırdım. Arkadaşım Çiğdem'e mektubu gösterdim. Tebessüm ederek bu sürprizi kendisinin yapmış olduğunu söyledi. Dostum beni gerçekten çok mutlu etmişti, Allah'da onu dünyada ve ahirette mutlu etsin. Sevgili Çiğdem, sen vesile olmasaydın böyle bir gazete ve dergiden mahrum kalacaktım. Sana sonsuz teşekkürler dostum. **Fatma Çelik, Almanya**

Dostlarım nöbetleşe bana yardım ettiler

Anlatacağım harika arkadaşlık hatıramı, Kazakistan'ın güzel, yemyeşil şehri Almatı'da yaşadım. 1998 yılının şubat ayında sezaryenle çok kritik geçen bir ameliyat sonrası Rabb'im bize biricik kızım Zehra'yı hediye olarak bağışlamıştı. Aşırı kan kaybetmem ve Zehra'nın iki hafta erken doğması sebebiyle 10 gün süresince mecburen hastanede kalmıştım. Eve döndüğümüzde arkadaşlarım beni yalnız bırakmadılar. Her gün biri yanımda nöbetçi kalıyor, ev ve yemek işlerinde bana destek oluyordu. Bu olay haftalarca böyle devam etti ve dostlarım hep yanımdaydı. Başta eşim olmak üzere Rabb'im arkadaşlarımın hepsinden razı olsun. Özellikle Berin Hanım, çocuğuma ve bana gerçekten çok itina gösterdi, hiçbir şeyimizi eksik etmedi ve bunları memnuniyetle yaptı. Sevgili Berin Hanım ve diğer dostlarım, sıkıntılı günlerimde hep yanımda oldunuz, Rabb'im de sizin sıkıntılı günlerinizde yanınızda olsun... **Raziye Ocak, Nevşehir**

Yasemin Yalçın Aktosun
Danışman Psikolog y.aktosun@zaman.com.tr

Mektup adresi: Çobançeşme Mh. Kalender Sk. No: 21 Y.Bosna/İstanbul

Çocuğunuza sürekli bir yetişkinmiş gibi davranmayın

Çocuğunu büyütürken etkili yetiştirme yöntemlerini kullanmaya çalışan; ancak çocuğa yaklaşım noktasında birçok hata yapan ebeveynlerin var olduğunu görüyoruz. Şöyle ki çocukları ile iletişim kurarken çocuklarının çocuk olduğunu unutan ve tamamen bir yetişkinle iletişim halindeymiş gibi davranan, dahası beklentilerini ona göre şekillendiren ebeveynler vardır. Her bireyin bu çocuk da olsa birey olma saygınlığı vardır. Ve ona o oranda saygı duyulmalıdır. Ancak karıştırılan bir nokta var ki; o da çocuğun bu saygıyı çocukluğuna duyulan saygı olarak görmek istemesidir. Yani onun oyun oynama, zaman zaman nazlanma, kendisine söylenenleri unutma, sürekli ilgi isteme, soru sorma vs... gibi hakları vardır. Çocuklar bir gün kendilerine izah edilen mevzuyu ertesi gün tekrar duyma ihtiyacı içinde olabilirler. Ya da oyun oynamayı her şeye tercih edebilirler. Örnekleri çoğaltmak mümkündür. Burada daima hatırlanması gereken nokta onların çocuk olduklarının unutulmamasıdır. Geçenlerde bir danışanımın panik halde olduğunu gördüm. Sebebi ise çocuğunun çok fazla oyun oynamayı sevmesi, zaman zaman kendi tabiriyle babaanneyi, anneanneyi görünce şımarması gibi birtakım faktörlerdi. Annenin kaygısı 'Çocuğumda karakter bozukluğu olabilir mi?' yönündeydi. Tabii ki böyle bir durum olamaz. Hususiyle okulöncesi dönem çocuğunda mutlak görülebilen bu davranışlar (herhangi bir davranış bozukluğu olmamak kaydıyla, yalan söyleme, saldırganlık gibi...) bir sorunun göstergesi değildir.

Çocuklarına yetişkin gibi muamele eden ebeveynler yaşanan her şeyi gayet ciddi bir şekilde çocuklarına anlatırlar. Bu yapılan davranış çocukla paylaşım yaşamanın ötesinde bir davranıştır. Çocukla paylaşılanlar, çocuğun yaşına ve birtakım bireysel özelliklerine göre şekillenmelidir. Yani paylaşım yaşayacağımız mevzuyu kendimize göre değil çocuğa göre ayarlamalıyız. Bunun dışında sürekli olarak çocuklarından davranışları konusunda yorum veya izah beklerler. Genellikle kendilerinin bulunduğu ortamlarda —bu ortam çocuğa hitap etmese bile- çocuklarının mutlu olması gerektiğine inanırlar, kimi durumlarda çocuklarından yetişkin olgunluğu sergilemelerini beklerler. Bu ebeveynler ayrıca çocuklarının duygularını kontrol etmeye çalışırlar. "bundan dolayı ağlamak sana hiç yakışmıyor" veya "niçin bu kadar sevindiğini anlayamıyorum" ya da "istersen heyecanını bu şekilde gösterme" gibi tepkilerle çocuklarının doğallığını zedelerler.

Bu tarz yaklaşımlar daha küçük yaşlarda çocuğun, çocukluğunu unutmasına neden olur. Bu şekilde çocuk, yeterli oranda çocukluğunu yaşayamamış ve hissedememiş olduğundan bu konuda deşarj olamaz. Bu da çocuğun ileriki yıllarında farklı kişilik sorunları ile kendini gösterebilir. Tabii burada anlatmaya çalıştığım ebeveynin yaklaşımlarından dolayı erken olgunlaşmak durumunda kalan çocuklardır. Bunun dışında yapısal olarak akranlarından daha olgun olan çocuklar da vardır ki, bu onların karakteristik özelliklerinden kaynaklanır ve müdahale gerektirmez.

Hazırlayan: Psikolog Çiğdem Alparslan

Çocuklarımızı televizyona emanet etmeyelim

Televizyonun, hayatımızın önemli bir parçası haline geldiği bir gerçektir. Ülkemizde her 100 aileden 98'inin oturma odasında bir televizyon vardır. Yetişkinler, günlerinin en az 2-3 saatini televizyon karşısında geçiriyor. Bu oran gençler ve çocuklarda daha da artıyor. Bir çocuğun günde ortalama 3 saat TV izlediğini düşünürsek, bu yılda 1.100 saat eder. Bu zaman dilimi, insan ömrüne göre hesaplanacak olursa, 70 yaşına ulaşmış bir kimse, ömrünün 7-10 yılını televizyon başında geçiriyor demektir.

Çocuklar neleri izliyor?

İlköğretim öğrencilerinin büyük çoğunluğunun, en çok şiddet içerikli yerli/yabancı dizileri, en az çocuk programlarını izledikleri belirlenmiştir. Yapılan araştırmalar, şiddet içerikli programları izleyen çocukların daha yüksek oranda fiziksel şiddete başvurduklarını ve fiziksel şiddeti bir çözüm yolu olarak benimsediklerini göstermiştir.

Son yıllarda, okullarda şiddet olaylarının hızla artmasında dizi ve programların etkisi en önemli sebeptir. Öğretmenler sık sık çocukların birbirlerine karşı hoşgörüsüz, bencil, sevgisiz ve rekabetçi olduklarından şikayet ediyorlar. Çocuklar aralarındaki en küçük bir anlaşmazlığı bile fiziksel şiddet kullanarak, birbirlerini tehdit ederek, gruptan dışlayarak ya da alay ederek çözmeye çalışıyorlar.

Şiddet en iyi TV'den öğrenilir!

Zaman zaman gazetelerde okuduğumuz "11 yaşındaki çocuk arkadaşını vurdu", "televizyondan etkilenen 8 yaşındaki bir ilkokul öğrencisi kendini gravatla gardıroba astı", "liseli öğrenciler birbirlerini bıçakladı" gibi haberler çocuk ve gençler arasında yayılan şiddetin boyutunu gözler önüne sermektedir.

Gençler şiddet uygulayıcısı "kahraman"ı örnek alıyor

Şiddet üzerine yapılan birçok araştırma çocukların şiddeti taklit ettiklerini göstermektedir. Ailece, beğenerek izlediğimiz pek çok dizide şiddet kimi zaman açık, kimi zaman gizli ve ince bir şekilde verilmektedir. Pek çok dizi karakteri, şiddeti tek problem çözme yöntemi olarak kullanmakta, saldırganlık ödüllendirilmekte, gücün gereği olarak sunulmaktadır. Şiddet uygulayan karakterler haklı, sempatik, sihirli, doğaüstü güçlere sahip ve aslında iyi kalpli karakterler olarak yansıtılıyor.

Çocuklardaki, sıradışı şeylere yönelik özenti, onların kişiliklerini olumsuz yönde etkiliyor.

Acı ve şiddet insanları duyarsızlaştırıyor

Ekranlarda sürekli kan, gözyaşı ve şiddet gören insanlar, bir müddet sonra kendi yakınlarında cereyan eden acılara karşı duyarsızlaşıyorlar. Televizyon, gerçeği bir film gibi algılamamıza neden oluyor. Vurulmuş bir bebek görüntüsünü ya da tankların üzerine yürüyen çocuk görüntüsünü bir Hollywood filmi izler rahatlığında seyredebiliyoruz. Çünkü daha önce bu tür görüntüleri, filmlerde defalarca görmüştük. İnsanların acı ve dramları şova dönüştürülüyor. Bu programları izleyenler, bir süre sonra komşusunun dramına.

FOTOĞRAF: TURGUT ENGİN

TV'lerde pek çok yanlış davranış biçimi öğretiliyor

Her ne kadar TV yetişkinler için bir eğlence aracı olsa da, çocuk ve gençler için eğlencenin ötesinde bir anlam taşır. Televizyon, çocuk ve genç için gerçek dünyaya açılan bir pencere, kolayca bulamadıkları bilgileri edindikleri bir kaynak görevi de görür. Peki ailece izlediğimiz en popüler dizi ve programlarda karakterler, diyaloglar, tema ve hikayenin gidişi gençlere ne tür mesajlar veriyor?

■ Mesela, pek çok popüler dizide karşı cinsle nasıl konuşulacağına dair örnek söz ve davranışlar yer almakta, kadın-erkek ilişkileri özgürlükçü, risk almaya açık, romantizm ve cinsel odaklı işlenmektedir. Güzel kadınlar ve zengin erkekler, büyülü bir aşkın atmosferinde, her türlü ahlâki değeri yok sayarak bir araya gelmekte, evlilik dışı ilişkiler bu atmosferde olağan görülmektedir.

■ Kimi gençlik dizilerinde gençler otoriteye başkaldırmaya özendirilmektedir. Hedefe ulaşmak için her yolun mubah sayılması, lüks, boşanma, serserilik gibi konular pek çok dizinin temasını oluşturmaktadır.

■ Geleneksel değerler, bunu temsil eden karakterler alay konusu oluyor.

■ Dizi ve haber programlarını izleyerek, suç tekniklerini öğrenmek mümkün. Bir evin kapısı gizlice nasıl açılır, başkasının kredi kart bilgileri nasıl elde edilir, çanta nasıl kapıp kaçılır gibi. Bazı hukukçular 5 yaşından itibaren televizyon izleyen çocukların 15 yaşına geldiklerinde, 18 bin saldırı, cinsel taciz ve işkence yolu öğrendiklerini belirtmektedir.

Çizgi filmlerde bile, binlerce şiddet ögesi var. Çocuklar için model olabilecek çok sayıda saldırgan davranış biçimi sunuluyor.

Dizilerde cinsiyetlerin rol tanımları

Ekranlarımızı işgal eden dizilerde çocuklar, bir kadın ya da bir erkek olarak nasıl olmaları gerektiğine ilişkin oluşturulmuş ideal tipleri görmektedir.

■ Kimi dizilerde de kadın özgürlükçü, hırslı, başına buyruk, erkekler ise maço gibi görünmeye çalışsa da aslında zayıf, biraz da aptal olarak da işlenebilmektedir. Bazılarında da kadınlar zayıf, pasif, en büyük amacı erkeği elde etmek olan, kurtarılmayı bekleyen taraf, erkekler ise saldırgan, yarışmacı, güçlü, sürekli hizmet talep eden taraf olarak gösterilmektedir.

■ Geleneksel değerleri benimsemiş karakterler eğitimsiz gösterilirken, eğitimli ve karizmatik karakterler Batılı değerleri benimsemektedir.

■ Aynı şekilde, dizilerde yer alan mesajlarda, kadın ve erkekler akıl ve vicdanlarıyla değil, duyguları, tutkuları ve hırsları ile karar almaktalar.

Aşırı TV izleyenler gerçek dünyayı da "film" gibi algılıyor

Kişiliklerini şekillendirmeye çalışan gençler, dikdörtgen bir kutu içerisinde gördükleri yetişkinlerin ve başka insanların hayatlarını gerçek olarak algılayabilmekte ve onlar gibi yaşama arzusu duyabilmektedir. Örneğin, sürekli ekranlarda zenginlerin abartılı yaşam tarzını gören gençler, bu yaşamlara özenmektedir. Dizilerde orta sınıf bir aile bile, gerçek hayattaki orta sınıf bir aileden, çok daha zengin ve refah içinde tanımlanmaktadır. Karakterler hırsları veya duyguları uğruna her türlü riski kolayca almaktadır. Televizyonda duygusal ve fiziksel birliktelikler hep evli olmayan çiftler arasında cereyan etmektedir. Günde en az 3-4 saatini bu tür yaşamları izleyerek geçiren insanlar, bir müddet sonra gerçek hayatı bu şekilde algılayabilmekteler.

TV gizli kalmış duyguları açığa çıkarıyor

Televizyon, psikolojik bir uyaran görevi görerek, gizli kalmış ve henüz uyarılmamış duyguları açığa çıkarmaktadır. Çok küçük yaşlardan itibaren sürekli yetişkin yaşantısına ait görüntüleri gören çocuklar, daha erken bir yaşta ergenliğe girmekte, cinsel olarak daha erken olgunlaşmaktadır. Bazı dizilerde çocuk karakterlerin nasıl flört ettiklerini izleyen çocuklar, sınıf arkadaşlarına aynı şekilde yaklaşabilmekte, erken yaşlardan itibaren kız-erkek arkadaş edinebilme telaşına düşmektedir.

TV, kadın ve çocukları tüketim çılgınlığına sürüklüyor

Tüketime yönelik birçok ürünün tanıtımı, artık sadece reklamlarda değil, pek çok programın içinde yer almaktadır. Sadece dizilerde, özellikle kadın ve çocukları hedef alarak daha fazla tüketmeleri için, yüzlerce mesaj gönderilmektedir. Her gün izlediğimiz bu programlar suni ihtiyaçlar yaratmaktadır. Pek çok dizide çocuk ve gençler sigara, alkol kullanmaya özendirilirken, kadınlar daha fazla güzellik malzemesi kullanmaya teşvik edilmektedir.

Ayrıca hepimizin de bildiği ve tanık olduğu gibi, reklamlar, kısa süreli ve hareketli oldukları için 6-7 aylık bebekleri bile cezbetmektedir. Bu da henüz taze çocuk beyinlerin tüketim arzusu ve marka istekleri ile dolmasına neden olmaktadır. Reklam Yaratıcıları Derneği'nin düzenlediği konferansta sunulan bir bildiride, çocukların ailelerin satın aldığı ürün ve markaların % 67'sinde etkili olduğu belirtilmiştir.

Çocukların anne babaları ile ilişkileri bozuluyor

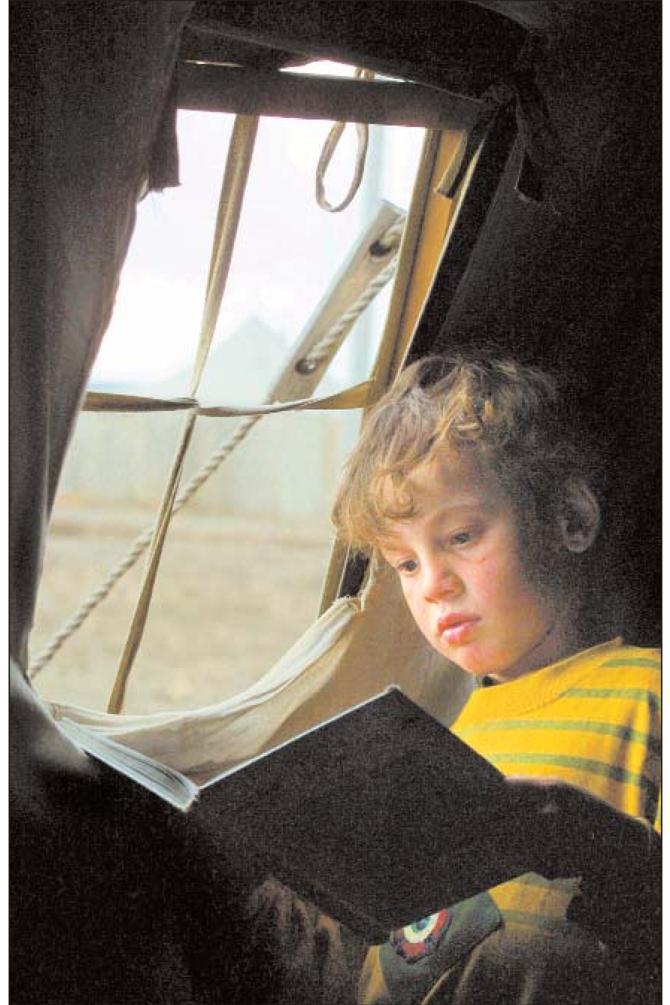
Televizyonda hem modern ve bakımlı hem de çocuğunun ihtiyaçları ile yakından ilgilenen anne modelini gören çocuklar, neden kendi annelerin de bu kadar bakımlı olmadığını ya da neden onların da sofralarında 4-5 çeşit yemek olmadığını sorguluyorlar. Çocuklar, dizilerdeki çocuk karakterlerden etkilenerek, babalarından bütçelerini aşan ürünler istiyorlar. Dizilerle, bu talepleri yerine getiremeyen ebeveynlerin suçluluk duyması sağlanmaya çalışılıyor. Bazı dizilerde ise ailenin sahip olduğu geleneksel değerler, gencin önünde bir engelmiş gibi lanse edilmektedir. Genç mutsuzdur ya da kötü yola düşmüştür; çünkü ebeveyni onu anlamamıştır.

Televizyon, kelime hazinemizi daraltıyor

Programlarda, Türkçe yanlış, kötü, yabancı özentili ve kısır bir şekilde kullanılmaktadır. İnsanoğlunun binlerce yıllık dostu olan kitap, televizyon karşısında fazla direnememekte, gençler kitap okumak yerine televizyon izlemeyi tercih etmektedir. Oysa kitap okumak dikkat yoğunluğu ve düşünmeyi gerektiren bir eylemdir.

Okumak zihinsel kapasiteyi geliştirirken, televizyon kitapta sayfalar dolusu anlatılan bir olayı saniyelik bir görüntüye indirgemektedir. Televizyonun bu hazırcı ve zihni kullanmayı gerektirmeyen özelliği, düşünmeyen, rahatına düşkün, yüzeysel bilgilerle donanmış bir neslin yetişmesine neden oluyor.

Şiddet ve müstehcenlik açısından günümüzün çocukları, ruhi depremler sonucu enkaz altında kalmış bir neslin dramını yansıtıyor. Onların ıstırabını duyan henüz yok, ya da “Orda kimse var mı?” diye soran bir kurum da!

Televizyonun zararlarından nasıl kurtulabiliriz?

1 Ailelere düşen, öncelikle çocuğu televizyon karşısında yalnız ve savunmasız bir biçimde bırakmamaktır. İzlediği programları mümkün olduğunca birlikte seyredin. Zaman zaman onunla konuşarak zararlı gördüğünüz konularda yorum yapın, "Bu çocuğun arkadaşına vurması çok yanlış değil mi? Konuşarak da problemini çözebilirdi" gibi.

2 Çocuğunuzun her programı izlemesine izin vermeyin.

3 Çocuğunuza model olun, siz de programlar konusunda seçici davranın.

4 Çocuğunuzu televizyon izlemek yerine, kitap okumaya yönlendirin.

5 Çocuğunuzun odasına ve kendi yatak odanıza asla televizyon koymayın. Televizyon, oturma odasında ve merkezi olmayan bir yere konulmalıdır.

6 Zararlı gördüğünüz yayınları RTÜK'e bildirin. (Alo RTÜK hattı No: 178)

Çocuk ve gençlik dizilerinin analizi

Sihirli Annem:

Dizinin bütün sahnelerinde mutlaka olmadık bir sihirle olmadık bir şeyi anında yerine getiren sihirli insanlar, gerçek hayata ait genel geçer kuralları sihirle karıştırmaya çok müsait olan çocukları hayata karşı yabancılaştırıyorlar. Çocuklar, çalışarak kazanma yerine ütopik bir takım sihir dolu hayallere yönlendiriliyor.

Sihir yapan bütün insanlar bazı insanları "yağcı, yalancı" gibi sıfatlarla isimlendirerek, insanların özel hayatlarını sihirli küreleriyle "dikizleyebiliyorlar." Böylece de çocuklara 'sizler de birbirlerinizin özel hayatlarını araştırabilir, aile sırlarınızı öğrenebilmek için her yolu deneyebilirsiniz' mesajı gönderiliyor.

Her bölümde mutlaka alkol kullanımına yönelik gizli açık yönlendirme bulmak mümkün.

Dizideki büyükanne Dudu, kocasını köpek yaptıktan sonra başka erkeklerle "flört" yapabiliyor. Dizide güvensizlik, yalan, kandırma, iftira konuları eksik olmuyor.

Dizideki kahramanlar Yunan mitolojilerindeki "tanrı"lar gibi lanse ediliyor.

Hayat Bilgisi

Lise öğrencileri yılbaşı kutlamalarını dansöz eşliğinde yapıyor. Böyle bir partide içki kullanımının çok normal olduğu imajı veriliyor.

Ailelere alkol aldıktan sonra daha samimi bir ortamda itiraflar yapılabileceğini öğretiyor Hayat Bilgisi…

Gençler "her anlamda" "özgür" olmalı telkinleri… Büyüklere, arkadaşlara yalan nasıl söylenir dersleri… Vasıfsız, aidiyetsiz, içi dolmamış "ilişkiler ağı" diziden yansıyanlar. "Lakapları" ile konuşan bir gençlik…

Garip kasıntıları ve konuşmasıyla dikkat çeken ve sürekli negatif enerji yayan bir din dersi öğretmeni.

Avrupa Yakası

Avrupa Yakası isimli dizide oynayan bir karakterin, "Kal geldi", "Oldu gözlerim doldu", "Oha falan oldum" hatta bunun daha seviyesizcesi "Çüş falan oldum" gibi kullandığı ifadeler bugün çoluk-çocuk herkesin ağzında. Bu durum özellikle çocuklarımızın dil gelişimini olumsuz yönde etkiliyor ve argo kültürü televizyonlar vasıtasıyla geniş kitlelere süratle yayılıyor.

DEĞERLENDİRME: ABDÜLKADİR SÜPHANDAĞI, ALİ DEMİREL

İLLÜSTRASYON: ORHAN NALIN

A. Williams (küçük resim), cinayetten sonra "Ben yaptım, yalnızca bendim!" diyerek takdir edilmeyi bekliyordu.

Willams, 7 Mart 2001'de elindeki 22 kalibrelik silahla arkadaşlarının arasına kahraman edasıyla dalmış ve silahını orada bulunanların üzerine rastgele ateşlemişti. Sonuçta 2 arkadaşı öldü, 13 kişi de yaralandı.

Amerikan minikleri şiddet-kolik!

■ **MEHMET BARANSU**

Çeşitli programlarla şiddet ve müstehcenlik normalleştirilip özendiriliyor.

15 yaşındaki Charles Andrew Williams, çelimsiz bir yapıya sahipti. Öteden beri arkadaşları tarafından her fırsatta aşağılanıyordu. Charles için en çok kullanılan tabirler; "ucube", "kemik torbası" ve "salak"tı. California'nın San Diego kentindeki Santana Lisesi'nde okuyan Willams, 2001 yılının bir ilkbahar günü elindeki 22 kalibrelik silahla okulun soyunma odasına dalmış ve silahını orada bulunanların üzerine rastgele ateşlemişti. Çok fazla süre geçmeden üçüncü kez şarjörünü değiştirmiş ve tam 30 kez ateş etmişti. 2 arkadaşını öldürüp 13 kişiyi de yaralayan Charles, gülerek, "Ben yaptım! Yalnızca bendim!" diyerek, ellerini başının üstüne koymuş ve polisin gelmesini beklemişti. Tek başına böyle bir şey becerebildiği için ödül bekliyor olmalıydı.

14 yaşındaki Carneal'in hikayesi de Charles'ten farksız değildi. O, farklı bir atış tekniği sergilemişti. Kurbanlara (7 kişi öldürdü) birçok kez ateş etmek yerine, diğer hedefe geçmeden beklemiş ve kolunu ileri-geri hareket ettirerek, tek atışla hedeflerini vurmuştu. Avukatı Jack Thompson bu davranışını, "O, bunu kurşunların harcanmadığı bir video oyunundan öğrenmiş" cümleleriyle izah ediyordu. O da hiç sektirmediği ve birer kurşunla "işini bitirebildiği" için ödül bekleyen bir psikoloji içindeydi. Carneal ve Charles'in hikayeleri Amerika'da ne ilk ne de son. ABD sık sık kanlı okul baskınlarına sahne oluyor ve gençleri şiddete, kanlı saldırılara neyin sürüklediği tartışılıyor. Yapılan tüm araştırmalar, şiddet artışının en önemli sebebi olarak medyayı gösteriyor.

18 yaşına gelen çocuk en az 200 bin şiddet içerikli görüntü izliyor

■ Amerika'daki çocuklar 18 yaşına geldiklerinde en az 200 bin şiddet içerikli film, görüntü ve benzeri programlar izliyorlar. Bunların 18 bini kan ve cinayet içeriyor. İlkokulu bitiren çocuklar, 20 binin üzerinde ölüm, yaklaşık olarak 80 bin şiddet içerikli görüntüye tanıklık ediyorlar.

■ Bilgisayar ve bilgisayar ürünlerinin bu araştırmalar içinde olmadığı, yalnızca televizyon verilerinin kullanıldığı da düşünülürse, çocukların içinde bulundukları durumu tahmin etmek zor olmasa gerek.

■ The Center for Media and Public Affairs de 2003 yılında, televizyonlarda 1846 şiddet içerikli film ve görüntüyü teşhis etti. Bu görüntülerin büyük bir bölümü de sabah, 6 ile 9 saatleri arasında çocuklarla buluşuyordu.

■ "Televizyon seyretme ile suç oranının artması arasında bir ilişki var mı?" sorusu, Amerika'da son yıllarda tartışılan konuların başında geliyor. Gençlerin ölüm sebepleri arasında başı çeken sebep ise silah.

"Terminatör" ve benzeri filmler "düşmanını son zerresine kadar yok et!" mesajı veriyor.

Çocuk tutuklu sayısı sürekli artıyor

■ 14-17 yaşları arasındaki çocukların tutuklanma oranı 1950'de yüzde 4 iken, bu oran 1990'da yüzde 13,2'ye, 2003 yılında ise 18,6'ya yükseldi. 15-24 yaşlarındaki beyaz erkekler arasındaki cinayet oranı 1960'ta 100 binde 5,9 iken, bu oran yüzbinde 19,9'a, 2003 yılında ise 100 binde 37,4'e yükseldi. 1960'ta siyahlar arasındaki cinayet oranı 100 binde 43,7 iken 1990'larda bu oran 100 binde 109,1, 2003 yılında ise 400,3'ün üstüne yükseldi.

■ Marian Wright E. Çocuk Savunma Fonu "Çocukların çocukları öldürmesi trajedisinin, çocukların çocuk sahibi olması krizini gölgede bıraktığını" bildiriyor.

■ 80'lerin ortalarında FBI raporlarına göre, 1950'den itibaren çocukların, fakirlerin ve kadınların işlediği suçlarda yüzde 300'lük bir artış oldu. Suça neden olan birçok faktör olmasına rağmen yapılan incelemeler sonucu bu kişilerin diğerlerine oranla daha fazla TV seyrettikleri ortaya çıktı.

■ Illinois Üniversitesi görevlilerinden Dr. Leonard Eron 400 seyirci üzerinde tam 22 yıl çalışmış. Araştırma sonucu doğumundan 8 yaşına kadar, şiddet içerikli film seyredenlerin 30 yaşına geldiklerinde çok ciddi suçlar işledikleri ortaya çıkmış.

■ Amerikan Akıl Sağlığı Enstitüsü'nün yaptığı araştırmada da, televizyondaki şiddetle gerçek hayattaki saldırganlık arasında bir bağ olduğu ve bunun 3 temel özellik üzerine kurulduğu görülmüştü:

1- Çocuklar saldırgan hareketleri TV'den öğreniyorlardı.

2- Gerçek hayattaki şiddete karşı duygusuz hale geliyorlardı.

3- Şiddet tarafından mağdur olduğu korkusu kazanıyorlardı.

■ Amerika'da işlenen okul cinayetlerinden sonra Ulusal Okul Güvenliğini Sağlama Merkezi, okul çağındaki çocukların saldırgan eğilimlerini anlamak üzere bir rehber hazırladı. Rehberde yer alan ipuçları şöyleydi: "Öğrenci sık sık öfke nöbetleri geçiriyor ve kontrolünü kaybediyorsa, okuldan kaçıyor, uzaklaştırma alıyorsa, kovulmuşsa, ailesinden veya kendini yetiştiren herhangi birinden yakınlık görmüyorsa, şiddet içeren konuşmalar ve hareketler yapıyorsa, okula bıçak, silah vb. getiriyorsa, alkol, uyuşturucu ve diğer maddelere karşı ilgisi ve bağımlılığı varsa, içine kapanıksa" bu özellikleri gösteren öğrencilerin, cinayet işleme riski oldukça yüksekti.

Çocukların günde ortalama 4, haftada 28 saat olan televizyon izleme oranı, yıllık ortalama olarak 2 bin 400 saate yaklaşıyor.

Evde çocuğunuzdan sürekli kötülük yapmasını isteyen biri var!

Cinayet psikolojisi uzmanı Dave Grosman ise medyanın çocuklara birçok örnek alacak kişilikler sağladığını düşünüyor. "Çocuklar televizyonda gördükleri kişilikleri taklit etmeyi seviyor. Trajik olarak medyadan etkilenmiş taklit suçlar, hayatımızın bir gerçeği olarak karşımızda duruyor. Bu gerçekler Tv kanallarının konuşmayı tercih ettiği gençlik suçlarının bir parçası."

Yale Üniversitesi görevlilerinden Dr. Jerom Singer'in şiddet ve Tv üzerine yaklaşımı ise oldukça ilginç. Ona göre aileler, evlerinde ne olduğunun farkında değiller. Aileler evlerinde yabancı birinin olduğunu akıllarından çıkartmamalı ve şöyle düşünmeliydi:

"Evinize geldiğinizde yabancı biriyle karşılaşıyorsunuz. Bu kişi, çocuklarınıza kavga etmeyi, dayak atmayı, dövüşmeyi öğretiyor. Ya da buna benzer tüm argümanları satmaya çalışıyor. Siz bu insana ne yaparsınız? Onu biraz da şiddet kullanarak evden atmaz mısınız? İşte size örnek. Eve geliyorsunuz ve başköşedeki Tv'niz çocuğunuza aynı şeyleri satmaya çalışıyor!

ABD'de raporlar titizlikle hazırlanıyor; ama...

Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Anabilim Dalı master tezim olan Amerika'daki Çocuk Cinayetleri ve Medya Etkisi konulu araştırmam için Colombia Üniversitesi ve Amerikan Çocuk Sağlığı Enstitüsün'de kısa süreli incelemelerde bulundum. Programların şiddet, cinsellik dahil her yönden içeriklerinin çözümlendiği bu araştırmalarda, çocukların sağlık, sosyal, duygusal ve olayları kavrama gelişimi yönünden veri değerlendirme programlarına da katılma şansım oldu. Çalışmalarla çocukların günde kaç saat televizyon izledikleri, filmlerdeki şiddet oranı ve bunların küçükler üzerinde oluşturabileceği olumsuz etkilerle ilgili sonuçlar ilgili doktorlar tarafından değerlendirilip, rapor halinde üniversitelere, aile-sağlık, sivil toplum kurumlarına ve RTÜK'ün karşılığı olan Federal Communications Commission'a (FCC) değerlendirilmek üzere gönderiliyor. ABD'de hemen hemen her üniversitede benzer araştırmalar yapılıyor ve ilgili kurumlar bu konuda raporlarla bilgilendiriliyor.

FCC'nin herhangi bir cezai müeyyide imkanı olmadığı için sadece incelikle rapor tutulmuş ve kamuoyu bilgilendirilmiş oluyor.

Çocuklar için hazırlanan çizgi filmler şiddet ögeleriyle dolu. "Prime Time"da her saatte 5 değişik şiddet ögesi olmak üzere, haftasonu sabahları çocuklar en az 20-25 şiddet içerikli görüntü izliyorlar.

Türkiye'de rapor da yok, önlem de!

Amerika'da konuyla ilgili, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları, hastaneler, psikologlar ve yüzlerce kuruluş konuyla ilgili bu çalışmaları yapıp, ilgili kurumlara rapor olarak aktarırken, Türkiye'de bu çapta, sistemli bir araştırmadan bahsetmek, maalesef mümkün değil. Bugün Türkiye'de bir çocuğun ne kadar televizyon izlediği, günde, ayda kaç adet şiddet unsuruyla yüz yüze geldiği, nasıl etkilendiği gibi konularda herhangi bir bilgi bankasının bulunmaması da acı; ama gerçek olarak önümüzde duruyor. Üniversitelerin ilgili bölümlerinde hiçbir verinin olmaması da işin diğer bir yanı. Emniyet'in kamuoyuna aktardığı bilgiler de sınırlı dahi olsa 10-15 yıl sonraki Türk gençliğinin profilini ortaya koyması bakımından oldukça önemli. "2004'ün ilk 10 ayında 27 bin 141 çocuk şiddet mağduru, 0-18 yaş arasında 84 bin 926 çocuk da 'suç' kurbanı ya da aktörü olmuş."

RTÜK'e ayrılan ve milyonlarca YTL'lik bir meblağ tutan miktardan ayrılacak tahsisatla konuyla ilgili olarak akademisyenlerin yapacağı bilimsel çalışmalar desteklenebilir.

Sehiv secdesi nedir
ne zaman yapılması gerekir?

"Ben, iki sene evvel görevi bırakmış bir emekli öğretmenim. Namazda yapılan hangi hatalar, sehiv secdesi ile nasıl telâfi olur, anlaşılır bir şekilde açıklar mısınız?"

Birçoğumuz "çocuklarımı bir büyüteyim", "bir emekli olayım", "biraz olgunlaşayım", "bir hacca gideyim sonra namaz kılmaya başlayacağım" der, namaza başladığında da "keşke çok önce başlasaydım" diye üzülür. Gerçekten ibadetin zamanında ve gençken başlayanı çok güzel. İbadetlerimizi ertelemeden, bir an evvel yaşantımızda onlara da yer vermemiz gerekmektedir. Unutulmamalıdır ki zararın neresinden dönülürse kârdır.

Sehiv kelime itibarıyla "unutma, yanılma" anlamlarına gelir. Sehiv secdesi ise unutma, yanılma, dalgınlık hallerinde namazın vâciplerinden birini terk veya tehir etme durumlarında, namazın sonunda yapılan secdeye denir. Bu secde sayesinde namaz içinde yapılmış kusur düzeltilmiş, eksiklik giderilmiş olur. Müslüman'ın namaz içinde çok dikkatli olması, titiz davranması esastır. Fakat buna rağmen insan elinde olmadan namazında yanılabilir. Böyle bir durumda yapılacak işi Hz. Peygamber'in şu hadisleri açıklamaktadır: "Biriniz namazında şüpheye düşerse doğrusunu araştırsın ve namazını kanaatine göre tamamlasın, sonra selâm versin ve sehiv secdesi yapsın." (Buhârî, "Salât", 31)

"Biriniz namazı dört rek'at mı yoksa üç rek'at mı kıldığında şüpheye düşerse, şüpheyi atsın ve yakînen bildiğine göre davranıp namazını tamamlasın. Selâm vermeden önce iki secde yapsın. Eğer beş kılmış ise bu secdeler namazına şefaatçi olur, eğer namazını tam kılmış ise bu secdeler şeytanın uzaklaştırılmasına vesile olur." (Buhârî, "Sehv", 6-7)

Namazda sehiv secdesini gerektiren bir durum meydana gelmişse bu secdenin namaz sonunda yapılması Hanefîlere göre vâciptir. Yapılmaması durumunda günah işlenmiş olur; ama kılınan namaz bâtıl (boş, çürük) olmaz. Yani ibadet yapılmış sayılır. Mâlikî ve Şâfiîlere göre sehiv secdesi sünnettir. Sehiv secdesi şöyle yapılır; hata yapılmış namazın son oturuşunda "Tahiyyât" duası okunduktan sonra iki yana selâm verilir (bu Ebû Hanîfe ve Ebû Yûsuf'a göredir, İmam Muhammed'e göre sadece sağ yanına, Şâfiî ve Ahmed b. Hanbel'e göre hiç selâm vermeyip), ara vermeden hemen iki secde yapılır ve oturularak Tahiyyât duası, "salavat (Salli ve Bârik)" ve "Rabbenâ Âtinâ" duası okunarak iki yana selâm verilir. Sehiv secdesi yapılmasını gerekli kılan durumlar ise şunlardır:

1- Namazın bir rüknünü tekrarlamak veya tehir etmek; iki secde yapacakken üç yapmak, bir rek'at içinde iki defa rükû yapmak gibi.

2- Rükünlerden birini takdim veya tehir etmek, yani kıraatten önce rükû etmek veya oturacağı yerde kıyam etmek gibi.

3- Namaz içinde uzunca düşünme veya tereddüt içinde kalarak bir şey yapmaksızın bir rükün eda edecek kadar namaza ara vermek,

4- Kıraat eksikliği veya fazlalığı yapmak; Fâtiha Sûresi'nin tamamı veya yarısı veya büyük bir kısmı okunmadığında veya Fâtiha'dan sonra okunan sûre atlandığı zaman sehiv secdesi gerekir. Fâtiha okunduktan sonra sûre okunur sonra tekrardan Fâtiha okunacak olsa sehiv secdesi gerekmez. Son iki rek'atta Fâtiha'nın iki kere okunması durumunda ittifakla sehiv secdesi gerekmez. İlk veya ikinci rek'atta Fâtiha'nın arkasına sûre okunması unutulsa ve rükûda iken veya secdeye giderken hatırlansa hemen ayağa kalkılır, atlanan sûre okunur, sonra rükû yapılarak namaza devam edilir. Bitiminde sehiv secdesi yapılır.

Dört veya üç rek'atlı farzların ilk iki rek'atında Fâtiha'dan sonra sûre okunmamış ise bu sûre üçüncü ve dördüncü rek'atlarda Fâtiha'dan sonra okunur ve sonunda sehiv secdesi yapılır.

Fâtiha'dan önce yanılarak başka bir sûre okunsa, Fâtiha ve bir sûre okunur, sonunda sehiv secdesi yapılır. Vitir namazında Kunut duasının okunmadığı rükûda veya secdede hatırlansa geri dönüp dua okunmaz, namaz sonunda sehiv secdesi yapılır.

5- Rükû ve secdenin yapılması gereken düzgün şekilde yapılmaması; rükû ve secdede uzuvlar sakin oluncaya kadar durmak ve rükünden doğrulduğunda da uzuvlar sakin oluncaya kadar durmak gerekmektedir. Bu şekilde yapılmayan rükû ve secdelerden dolayı sehiv secdesi gerekir.

6- Son oturuşu unutup başka bir rek'atı kılmaya kalkıldığında secde edilmediyse geri dönüp oturur, Tahiyyât okunur ve selâm verilir sonra sehiv secdesi yapılır. Eğer secde edilmiş ve farz diye kılınmış namazsa o namaz bozulmuş olur, iade edilir.

7- Birinci veya ikinci oturuşta Tahiyyât'ın okunması terk edildiğinde…

8- 4 rekâtlı namazın ilk oturuşunda namazın bittiği zannı ile selâm verildikten sonra sadece iki rek'at kılındığı hatırlansa hemen kalkılıp diğer iki rek'at tamamlanır ve sehiv secdesi yapılır.

9- Sehiv secdesi yapması gereken kişi unutup selâm verir ve sehiv secdesi yapması gerektiğini bir şey konuşmadan hatırlarsa yapabilir. Namaz kılınıp bittikten sonra duyulan kuşkuya itibar edilmez. Namazın tam kılınmış olduğuna hükmedilir. Fakat kişi eksik yaptığından emin ise namazı iade eder.

Çobançeşme Mh. Kalender Sk. No: 21 Y.Bosna/İstanbul
dr.can@zaman.com.tr

Her gününüz "kurban" tadında geçsin...

Sare/Eyüp

Sevgili Can ağabey, "geçmiş" Kurban Bayramı'nızı tebrik ederim. Hayırlara vesile olmasını dilerim. İnşallah tüm bayramlarınız bayram olsun. Bütün güzellikler başınıza musallat olsun. Baki selamlar. Sare kızınız..

Dr. Can

Bir sene olmuş Sare kızım. Evet senin çok şık Sultanahmet Camii kartını belki geçen yılın kurban sonrası aldım; ama geç kalmak, geç okumak, geç cevaplamak konuları aslolarak Dr. Can'ın şiarıdır diyerek ben de bir yıl gecikmeyle ve yine gecikerek cevap veriyorum. Senin şahsında tüm okurlarımın geçmiş Kurban Bayramlarını tebrik ediyorum. (İyi niyetli olanlar gelecek yılın tebrikini şimdiden yaptığımı düşünebilir!) Ancak, kim bilir belki de bu kurban Dr. Can'ın son bayramı olacak. Allah'a yakın olmak manasını taşıyan kurban, belki de hayatlarını ona nezreden bazı Dr. Can okurları için de son bayram olabilir. Ancak önemli olan bayramı en iyi şekilde idrak etmek değil midir? Bayram demek yemeye içmeye dalmak, fıkralar anlatmaya, halkı güldürmeye dalmak demek değildir. Özellikle "kurban" Allah'a yakınlaşmak, göklere merdiven dayamaktır. Kardeşlik, sevgi ve barıştır. El ele vermetir. Bizler tek kanatlı melekleriz.. Ancak el ele verirsek uçabilir, içimizdeki ayetlere ve gökteki yıldızlara dokunabiliriz. Nedense böyle günlerde ve özellikle bayramlarda içimi garip bir hüzün kaplar. Yıllar önce bir bahar günü Kurban Bayramı sonrası anneciğimi kaybettiğim için olsa gerek...

Her bahar
Bir ilk bahar
Hangi bahar
En "bahar"dır bilinmez

Böyle bir kurban sonra o ilk bahar, annemin "son"baharıydı...

Dünyanın en seçkin okurları. Kurbanlarınızın kanı Hz. Hamza'nın, Ulu Âbâdlı Hasan'ın, Çanakkaleli Hasan Mevsuf'un (r.anhüm) kanları gibi sizin ve kaybet/me/diklerinizin de inşallah Allah'a (cc) yakınlaşmasına vesile olmuştur.

**Her bahar
Bir ilk bahar
Hangi bahar
En "bahar"dır
bilinmez...**

"Düş"ünerek yaşa "düş" kırıklığı yaşama...

Ö. F-Bursa
16 yaşındayım. Sağlığım ve maddi durumum iyi. ÖSS'ye hazırlanıyorum. Sorun halamın oğlu. Annem her fırsatta onunla mukayese ediyor. Test yaptırdık aynı IQ'ya sahibiz. Ben daha çok ders çalışıyorum. Ancak o her zaman başarıda benden 1 puan önde gidiyor. Ben daha sağlamcıyım. Her şeyin altını üstünü, iyisini-kötüsünü hesap ederim. Ama sonuç ortada. Hırs yapıyorum yine olmuyor.

Dr. Can
Sevgili Ö.F. Mektubunda ebeveyninin kıyaslaması, negatif düşünceler ve hırs konusu gözüme çarptı... Sondan başlarsak. Hırslarına gem vurmalısın....
1) Zira hırslandıkça mutsuzluk artar. Kendine hasar verirsin.
2) Dâhi olmadığına üzülme. Fazla zekanın mutluluk getirmediği araştırmalarca sabit.
3) Yaratıcı'ya ve öteki dünyaya inanç, hayata bir amaç ve anlam kazandırır. Yalnızlık duygusunu yok eder.
4) Dış görünüş, para, başarı gibi unsurlarda kendini başkalarıyla kıyaslama ve kıyaslamalara kulaklarını tıka. Unutma, sen bir yağlıboya tablo değilsin.
5) Başarı ve zenginlik arttıkça "saadet" o oranda artmaz.
6) Umutlu insan, mutlu olur, mutlu eder... Umutlu kişilerle arkadaşlık yap.
7) Zamanının belli kısmını mutlaka dinlenmeye ayır.
8) Yeni insanlar tanı, aşırı genellemelerden kaçın olayları hemen bireyselleştirme. Onları olumlu yönleriyle görmeye çalış, minnet duygusunu küçümseme, o, bize insan olduğumuzu hatırlatır.
9) Her zaman, asla, kesinlikle, hiçbir zaman, mutlaka... meli... malı... mek... mak zorunda, keşke, öyle olmasaydı, böyle yapmasaydı.. kelimelerini günlük hayatında azalt.

Düşünerek yaşa:

1) Karamsarlık ve negatif düşünceler başarılara ket vurur.
2) Düşünceleri olumlu ve ılımlı hale getir. Onların mutlaka gerçekleşmesi adına zihnini odakla, ruhunla ısrar et, beyninde sancı, şakaklarında zonklama hisset ve tüm düşüncelerini yüksek seviyeli güçlere havale et. Ancak onun biçimine karışma...
3) Düşüncelerin ne kadar önemli olduğunu bilseydik her türlü düşüncenin zihnimize girmesine izin vermez, pasaport sorardık.
4) Düşüncelerimiz de bir nevi enerjidir. Neyi yoğun düşünürsek o enerji halinde yukarı çıkar ve gökler planında çok net, parlak bir somut görüntü haline gelir. Düşüncemiz aynı anda alt bilincimizde (şuuraltı) de görüntülenir ve bu iki görüntü frekanslarının girişiminden oluşan rezonans sayesinde o düşünce gerçeğe dönüşür. (Dua yerine geçer). O yüzden daima dikenleri değil gülleri düşünmelisin.

Kıyaslama yanlış

Ama sen kıyaslamalara kulak asmamalısın. Başkasının başarı ve başarısızlığının üzerine kurulmuş bir gelecek sağlam ve doğru olmaz. Hedefini belirle, at gözlüklerini tak, inancını sağlamlaştır, çalış, sabret ve azmet... İradenle yapamayacağın hiçbir şey, aşamayacağın hiçbir zorluk kalmayacaktır. Allah yardımcın olsun.

hangisi doğru?

1. Eşler çocuklarını hangi durumlarda kıskanırlar?

a) Çocuktan dolayı bireyin eşine hoş olmayan cümleler sarf etmesi, onu suçlaması veya çocuk sebepli çok sık tartışma başlatması
b) Çocuk bahane edilerek eşin bazı isteklerine cevap verilmemesi.
c) Eşe zaman ayırma gayreti gösterilmemesi
d) Hepsi

2. Dostluk hakkında aşağıdaki yargılardan hangisi doğrudur?

a) İnsan zor günleri için kara gün akçesi sakladığı gibi, kara gün dostu da edinmelidir.
b) Kişilerin dost olup olmadıkları iyi günde değil zor günde belli olur.
c) Vefalı dost, sırf kendi menfaatini değil, Allah rızası için dostunun menfaatini düşünen kişidir.
d) Hepsi

3. Televizyon ve şiddet konusunda aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

a) Çocuklar Tv yayınlarındaki iyi ya da kötü tüm kahramanları dolaylı ya da dolaysız "rol model" olarak benimser.
b) Tv yayınlarındaki şiddet çocuklarda sorunları "güç ve kaba kuvvetle" çözme eğilimi vermektedir.
c) Günde ortalama dört saat Tv izleyen çocuklar, şiddete meyyal bir ruh haline bürünmektedirler.
d) Hepsi

boşlukları doldur

1. ...., insana yaratıcısını unutturan, ibadetten alıkoyan, tembelliğe sürükleyen, kolay kazanma hırsı aşılayan, helal duygusunu öldüren, insanlar arasına düşmanlık saçan gayri meşru bir kazanç kapısıdır.

doğru yanlış

1. Amerika'da üniversiteler ve FCC adlı örgüt, Tv programlarındaki çocuklara yönelik şiddeti en ince detayına kadar raporlaştırmaktadır. Ancak bu kurumun bir yaptırım gücü yoktur.

D Y

2. Türkiye'de çocuklar ve şiddet konusunda yapılmış ciddi çalışmalar yetersizdir. Televizyon yayınlarıyla ilgili bilimsel çalışmalara gereken destek RTÜK ya da özel kuruluşlarca yeterince verilmemektedir.

D Y

CEVAPLAR

HANGİSİ DOĞRU
1. d, 2. d, 3. d

BOŞLUKLARI DOLDUR
1. Kumar

DOĞRU–YANLIŞ
1. Doğru 2. Doğru